

DĚTSKÉ DIVADELNÍ LÉTO

PRACHATICE '90

19. národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů 16.–22. června 1990

PROGRAM:

DDS Kalamajka, zvláštní internátní škola Měcholupy (ved. Bohumil Novák a Eliška Chudomelová)
Bohumil Novák: *DOBŘÍ PASTÝŘ* (volně zpracováno podle Evangelia sv. Lukáše)

Dramatický soubor LŠU Praha 5 (ved. Marie Kolářová)
Jan Amos Komenský — Marie Kolářová — Martin Sekáč: *LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE*

DLS LŠU Světla nad Sázavou (ved. Ivana Měkotová)
Ivana Měkotová a kolektiv dětí: *O BUDULINKOVI, POHÁDKA O TŘECH PRASÁTKÁCH* (na motivy klasických pohádek)

4. ročník LDO LŠU Zerotín, Olomouc (ved. Alena Petrová)
František Hrubín — Alena Petrová: *O PALEČKOVI, KTERÝ VYROSTL, PRINCEZNIČKA NA BÁLE*

Dětské divadelní studio HUDRADLO, Zliv (ved. Mirek Slavík)
James Joyce — Mirek Slavík — kolektiv souboru: *POHÁDKA O ZEMÍČCE ZVONIČCE* (dramatizace prózy Kočka a čert)

DLS Smítko, ZŠ Sádek (ved. Miloslav Vyskočil)
Jacques Prévert: *LÉTI!*

DDS LŠU Pardubice-Polabiny (ved. Anna Kučerová)
Irina Karnachonová — Azalka Horáčková — Anna Kučerová a kolektiv: *VASILISA*

DDS Větrník, Brandýs nad Labem (ved. Veronika Tomášková)
Emanuel Frynta: *PÍSENIČKY BEZ MUZIKY*

Příprava recitačního studia Šrámkova domu, Sobotka (ved. Šárka Štembergová)
Karel Čapek — Šárka Štembergová: *O PRINCEZNE SOLIMÁNSKÉ*

DLS Mravenčák, OKVS Brno II (ved. Vladimír Svoboda)
Alexej Tolstoj — E. Borisovová — Vladimír Svoboda a kolektiv dětí: *BAMBULÍN*

LDO LŠU Písek (ved. Marie Husinecká)
Jan Amos Komenský — Marie Husinecká: *LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE*

DOPLŇKOVÝ PROGRAM

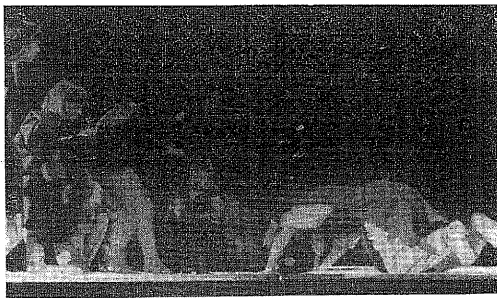
DDS LANO, LŠU Novomeského třída, Bratislava (ved. Alexandra Skořepová)
Jaroslav Kvapil a kolektiv souboru: *AKO SEMIENKO PŮPA-VY...*

LS C, Svitavy
PAN WILLIAM

DS MěKS Prachatice
Grigorij Gorin: *DŮM, KTERÝ DAL LIDEM JONATHAN SWIFT*

DS Volyně
Emil Vachek: PEC

Beseda s dětským psychologem doc. Zdeňkem Matějčkem a dětským neurologem dr. Vladimírem Komárkem

HUDRADLO, ZLIV — POHÁDKA O ZEMÍČCE ZVONIČCE

SEMINÁŘE DDL 1990

ZÁKLADY DRAMATICKÉ VÝCHOVY — pro studenty pedagogických fakult a středních pedagogických škol — lektori Krista a Jiří Bláhovi

ŘEČ A KONTAKT — lektorka Radmila Svobodová

UMĚLECKÝ TEXT A DRAMATICKÁ HRA — lektori Jana Vobrušová, Eva Polzerová, Soňa Pavelková a Štěpán Filčík

TVOŘIVÁ HRA A TVAR — lektori Miroslav Slavík a Alexandr Rychecský

TVOŘIVÁ HRA S PROLÍNÁNÍM OBORŮ — k obohacení tradiční dramatické výchovy — lektorka Hana Budinská

AUTORSKO-DRAMATIZÁTORSKÁ TŘÍDA — lektorka Zdena Josková

KAPLICE poprvé v Prachaticích

■ Ano, národní přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů se letos poprvé konala v jiném půvabném jihočeském městě — v Prachaticích. Jako místní organizátoři se jí ujali městský národní výbor a městské kulturní středisko. V městě pod Libínem našla dobré prostředí s potřebnými předávkami odpovídajícím zájemem. Počet seminářů totiž utěšeně roste. Letos Bláhovi, řeč a kontakt Radka Svobodová, o vedení třídy Tvořivá hra a tvar se podělili Mirek Slavík a Saša Rychecský, po šestnácti letech se jako lektorka vrátila Hanka Budinská (Tvořivá hra s prolínáním oborů — k obohacení tvořivé dramatické výchovy), Autorsko-dramatizátorskou třídu vedla Zdena Josková. Poměrně dramaticky se po dvojím odřeknutí vyvíjela situace ve třídě Umělecký text a dramatická hra. Nakonec se spokojenosti seminářů zde postupně učili Jana Vobrušová (také návrat po mnoha letech), Eva Polzerová, Soňa Pavelková a Štěpán Filčík.

Normální pracovní den nezaznamenal změnu. Začal semináři, pokračoval dvěma až třemi představeními, společnými diskusemi seminářů s porotci v čele s Libuškou Novákovou (dále Eva Polzerová, Eva Opravilová, Radim Svoboda, Jiří Pokorný a Jaroslav Provozník jako tajemník), večerním doplňkovým programem, letos velmi divadelním (skvělý „Pan William“ loutkářského C ze Svitav, herecký koncert Studia z Volyně ve hře Emila Vachky „Pec“, právem oceněného na 59. Jiráskově Hronově, a zají-

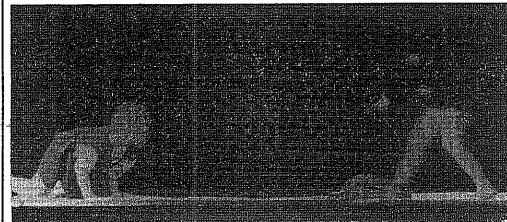
mavé, byť problematické zpracování mnohovrstevnatého Gorinova textu „Dům, který dal lidem Jonathan Swift“ místního divadelního souboru MěKS), a na závěr tradiční báli.

Zdá se však, že by tento kabátek přehlídce sluší, vyšel už trochu z módy a třeba hledat jiné cesty. Upozornila na to rozporuplná debata seminářů na téma veřejné diskuse ano či ne. Zazněly tři skupiny názorů. Ano a říkejme si tvrdou pravdu, ano, ale zabalme ji (žádné „Vy to hodláte ještě někde hrát? Víte, že je to zločin na dětech!“), ne jako povinná, spíše dobrovolná, kdo chce, může pokračovat v seminářích. Osobně se domnívám, že se stávající odborný gestor (divadelní oddělení se Sdružením pro tvořivou dramaturgii) musí zamyslet nad tím, zda přehlídka nehoní dva zajíce. Dramatickou výchovu jako prostředek formování osobnosti dítěte, v němž divadlo slouží jako proces, a dětské divadlo jako tvar podléhající zákonům jeviště, kdy proces nemusí diváka vůbec zajímat. Jde o to (vyslovuji osobní názor) najít způsob, jak se zabývat procesem i tvarem, tj. divadlem. Přibývá seminářů, učitelů, kteří vlastně k divadlu nemají ambice dospět. Přesto cesty procesu mohou být pro ně zajímavé a inspirativní. Jinou řadu účastníků zajímá tvar a o tvarování chtějí hovořit. Přehlídka navštěvují jako vrchol českého a moravského dětského divadla, na němž se mohou poučit. Obě skupiny zajímá na představení něco jiného, což může být důvodem ke skutečnosti, že diskuse i přesto, že nebyla slabá, nebyla ani tak hojná, jak by se mohlo očekávat. Možná tedy oddělit od sebe, být s ponecháním na jedné přehlídce. Pro část procesní využití videoprojekcí se zájmem práce vybraných skupin, část divadelní koncipovat s vědomím, že proces musí dospět ke tvaru. Ubylo by patrně představení, ale přibýlo divadelní kvality. Na námitku, že obojí spolu souvisí, např. dramatická hra jako součást dramatické výchovy může být jevištně využita i dokonce přinášej potřebovanou autenticitu, odpovídám, ano, vím. Skupinu učitelů i vychovatelů bude zajímat např. z hlediska motivace, skupinu režisérů a vedoucích dětských divadelních kolektivů bude zajímat, jak přenést realismus dětské hry na jeviště. Obě se tedy budou zamýšlet z jiných zorných úhlů, jejich oddělená analýza by mohla dospět k zajímavé syntéze, přinášející mnoho nového oběma. Co tomu říkáte, přátelé?

Vratme se zpět do Prachatic a podívejme se, jaké trendy se objevily, jak vypadá české a moravské dětské divadlo. Chci vyslovit názor, že koresponduje se světovým vývojem, jak je např. ukázal nedávný I. světový festival dětského divadla v Lingenu (SRN — Amatérská scéna č. 9/90). V dramaturgii se objevil dvakrát Jan Amos Komenský (Labyrint světa a ráj srdce), zpracování klasických i novodobých pohádek (O Budulínkovi, Joyceova a Slavíkova Pohádka o zemičce Zvoničce, Vasilisa, Čapková O princezně solimánské, Bambulín — volně podle Zlatého klíčku A. Tolstého a E. Borisovové). Dvakrát a vlastně třikrát se objevilo zpracování poezie (Prévert: Let, Fryntova Píseňky bez muziky a drobníčky Fr. Hrubína — O Palečkově, který vyrostl a Princeznička na bále). Osobitým zážitkem bylo představení zvláštní internátní školy Měcholupy Dobří pastýř, přinášející jedno podobství z Evangelia sv. Lukáše. Tématem inscenace je dvojitá metafora. Zatoulanou ovečkou se řeší dvojí životní problém dětí z Domova. Dobří pastýř — divadlo — vrací ovečky — děti — do světa ostatních. Problém útěky jako protestu proti realitě, v níž musí žít, je pro ně aktuálním a živým problémem. Děti citově strádají, chybí jim autentické lidské prožitky. To vše jim dramatická výchova v plné míře nemůže nahradit, může jim to pouze zprostředkovat. Vedoucí souboru Bohumil Novák hovoří o tom, že mnohé může těmto dětem dát nezprostředkovatelný vztah k Bohu. Nepochybně, posuzováno z hlediska procesu přinesl Dobří pastýř zajímavé téma významu dramatické výchovy pro tuto sociální skupinu, z hlediska tvaru ukázal názorně na nezbytnost hlubší motivace dětí např. ve smyslu opravdovosti překážek a nebezpečí, aby dosáhli ozvláštňování některých jevištních situací.

Zásadní otázkou dětského divadla je pravdivost a kultivovanost. Na jejich vyvážení neexistuje žádný obecný recept, každý si musí svou cestu hledat sám. Nepochybně však existuje pravda životní a pravda jevištní, obě stejně hluboké a rozdílné. O pravdě životní vypovídá Zemička Zvonička (Joyce) Hudradla. Jak vzniká ona radost ze hry na jevišti, která je autentická? Je to tím, že Mirek Slavík věnuje dětem doslova všemchen volný čas? Ano, ale nejen. Unikání jsou vztahy v souboru, respektující individualitu a svobodu každého, kdy vedoucí a děti vystupují jako rovnocenní partneři. Společně hledají vlastní témata i vlastní odpovědi na problémy kolem nich. Troufám si říci,

že podobně jako u svitavského „C“ nejde jen o divadlo, ale o divadlo jako způsob života celé skupiny, tedy o shodu v základních otázkách života včetně hierarchie hodnot. Proto se vlastně ani příliš nechce o představení diskutovat a zobražovat je. Je to skoro, jako bychom nahlíželi do soukromí. Pravda jevištní osiolovala každého pozorného diváka v Labyrintu písečného souboru LŠU Marie Husinecké. Kompozice postavená na bipolaritě barokního Komenského a hledání současných dětí, vytříbenost prostředků, herecké vybavenost dětí, které se na jevišti v každé situaci navzájem cítí, modernost výrazu a přítom Komenského jazyk zněl srozumitelně a zároveň současně. Komenský má i dnes co říci a tato inscenace na rozdíl od pražské (LŠU Praha 5 pod vedením Marie Kolářové, kde však více zaujala hudebně

HUDRADLO, ZLIV — POHÁDKA O ZEMÍČCE ZVONIČCE

vokální složka, již divadelní tvořila spíše chudý rámec) dokázala Komenského téma beze zbytku naplnit. Byl to nepochybně emocionální zážitek a z divadelního hlediska vrchol přehlídky. Inszenace naležala řád odpovídající tématu a dokázala jej promítnout do všech složek. To nic nemění na poznání, že existují rezervy např. v řešení některých scén stylizací místo improvizací.

Dalším obecním problémem je scénické zpracování poezie. Převrtovalo lidství (DLS Smítko, ZŠ Sádek) chtěla přinést montáž či scénické pásmo nazvané Let. Problémy spočívaly v dramaturgii jako organizovanému všemu a v kompozici jako volbě prostředků a jejich stavbě. Asi nelze zvolit rukavice jako základní znak, aniž si položí otázku, jak rukavice souvisí s tématem. Nejde tedy o to, co rukavice může vyjádřit, ale že to může vyjádřit pouze rukavice. S oboustrannými problémy zápasily Píseňky bez muziky (E. Frynta, DDS Větrník, ZČ Labín, Brandýs n. Labem). Zvolim-li inscenační klíč, musím mu podřídit výběr veršů a dramaturgii pásma. Je otázku, zda ozvláštňování na ploše čtyřverší, která mají intenzivní náboj, neruší či dokonce nebrání sdělení point. Cestu na pomezí předsesu a divadla našla zkušena Šárka Štembergová v Princezně solimánské. Umožnila jí zachovat epičnost Kárla Čapka a jeho jazyk.

Byli jsme však i svědky omylů jak v práci s dětmi, tak v práci na inscenaci. Jednáni dětí musí být pravdivé a věrohodné, znaky musí fungovat jednoznačně, jinak jsou pro diváka nečitelné, vztah jednotlivých rovin inscenací musí být určitý a určený, jinak divák ztrácí orientaci. Chybí-li opravdivý prožitek, lidský obsah, motivace dětí pro téma (to je záležitost dramatické výchovy), nedeckáme se ani divadelními výsledky. Jednotlivé situace budou neurčitě a nevěrohodné. Divák je zbaven možnosti být s hlavní postavou, neboť nerozliší, co je dobro a co zlo. Koncepce a opravdivé řecky na opravdu dětské jeviště nepatří, byt' mohou být motivované. Vedoucí odpovídá za výběr prostředků a musí vždy sáhnout ke stylizaci.

Aniž bych se domnívala, že si odporují ve svém návrhu, jak řešit koncepci přehlídky, konstatuji, že dramatická výchova a dětské divadlo jsou spojené nádoby. Bez dramatické hry nebudou děti připraveny na jevištní práci, nebudou pravdivé a přesvědčivé. Avšak dramatická hra sama o sobě tvar nezaručí. Ten je dán nalezením inscenačního klíče a výběru odpovídajících prostředků. To je plně na vedoucím a režisérovu. Pokud jsme místo divadla viděli pouze jeho nápodobu, byla to vyhradě jeho vina. Pak však diskuse musí mluvit k problému a může mít i tvrdší ráz. Laskavá kritika je snad nonsens?!

/LENKA LÁŽŇOVSKÁ/

Z PRACHATICKÉHO ZPRAVODAJE

Anketa — Co se vám nejvíc líbilo na národní přehlídce

- dojmy a vůbec celé náměstí
- kolem města je hezká příroda, ale je škoda, že přišlo všechno
- že je tady hodně hodných lidí
- bezvadná plovárna
- klub na náměstí
- představení s tou hezkou muzikou (Labyrint světa — pozn. H.)
- zmrzlina
- ohařovatelé jednotlivých vystoupení
- divadlo — je hezky vevnitř vybaveno (VTS — pozn. H.)
- že jsme mohli chodit pozdě spát

ZVĚDAVCI Z HUDRADLA

Otázka — Co se vám tady nelíbilo

- že jsme se někdy moc nevyspali (...)
- že se jezdí tak daleko spát a na jídlo
- že kromě představení tu byla trochu nuda
- že bylo škaredý počasí
- že jsme se nesměli koupat (v rybníku — pozn. H.)
- že neteče teplá voda — teda většinou — a není tu sprcha
- že tam, co jsme hráli mimo Prachatice, nebyli pořádní diváci
- že jsi nám, Mirku, slíbil zmrzlinu za to, jak jsme vašemu souboru pomáhali stěhovat věci, a ještě jsi nám jí nekoupil (napraveno — pozn. M.)
- že si každé soubor hraje tak jako na vlastním písečku a s ostatními se moc nekamarádí
- že byly strašný zmatky, když jsme měli hrát — nebyl technik, nefungovalo světlo a tak...

(Dotazovali jsme se děti ze souboru Smítko, LŠU, Žerotín)

Otázka: Co bychom mohli nebo chtěli říci o semináři H. Budinského?

HELENA: Hlubina — já se ponořím, počkej chvíli... Po loňském mimořádném roku (byli jsme v prvním sídru v občanském životě a v profesi) pobyt tady mi vrátil důvěru v lidi.

MARCELA: Těším se na další setkání s bezvadnými lidmi. I když mi dělá problémy tykání.

MARUŠKA: Něco začnu, a ono mi to udělá něco jiného. A je to něžný. Kolik dramatu a humoru se vejde do kolečka a čárky!

ELIŠKA: Ztráta mindráku. Nevadí mi, že jsem blbá.

DANA: Dospěla jsem k závěru, že je třeba hlídat banální řešení, nutit k vyšší formě, k tomu, co by nikoho jiného nenapadlo.

LENKA: Výtvarno na divadle je časté, ale my tady děláme výhradně drama i komedii našich duší. Dopřát si ten přepych — poslouchat hudbu tak, abych se mohla ponořit do sebe — a potkala tam druhé.

SEMINÁŘ A

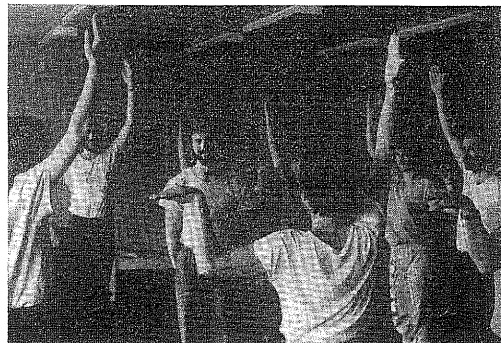
Siuničko, trávníček a spokojený jezvečiček. To byla pohoda, která mě vtála v pondělí, chvíli před začátkem semináře Kristy a Jirky Bláhových. Pohoda nevymizela, ani když jsme se přesunuli do klubovny ke společnému zahájení dne. (...)

Začali jsme jako SLEPIČKY a zobali jsme po zemi písmenka. Pak jsme z písmenek skládali jména (skutečná i neskutečná). A písmenka nás už nepustila. Stála se materiálem pro nespočetné množství her, které jsme si na sobě vždycky alespoň trochu ozkoušeli. Zatím co ŽOK, ŽAL, LOK LAK KAL a BAK hledali

svoje další metamorfózy, my jsme byli nenásilně vedeni k tomu, abychom si uvědomili, že každá hodina (lekcce) musí mít také svoji stavbu. A potom, co VÁHA, SLAVÍK SLAVIT a ROK ROKOVAT, pokusili jsme se zachytit fáze, kterými by měla projít každá hodina. A mezi tím vším PAVEL VELEL, MĚLA LAKOVALA a PETR TRPĚL a my si doplnili vzdělání o rovníci:

KAPUCÍN = CÍN STA = KAPUSTA

Rytmus nám pomáhal při představování, telefonování i rozpočítávání. Při mlácení slámy více než třemi CEPY jsme se notně zapotili. Vešmi zajímavé bylo sledovat, jak nás Krista mo-

SEMINÁŘ TRÍDY A

tivuje k jednotlivým hrám. Díky tomu jsme bez reptání přistoupili na to, že jsme STROJE, KOLEČKA Z HODIN a PING-PONGOVÉ MIČKY.

Po rytmu jsme se zakousli do vnímání. V klubovně byly k vidění i STROJE KAPITÁNA NEMA, DIRIGENT a ZRCADLA. Nakonec si vyhnanci za dveře poslechli celou písničku v jedné vteřině a pochutnali si na PALAČINKÁCH S TVAROHEM, ŠVESTKOVÉM KOMPOTU A ČAJI rozsekaném na slabiky.

A potom jsme se vydali ku městu Prachatícím, abychom ve stejné pohodě poobědvali.

U HANKY BUDÍNSKÉ aneb O SARDINKÁCH

Zkusili jste si už pozvat do své panelákové kuchyně dvacet lidí a hrát s nimi štronzo? Vypíňovat každou skulinku tohoto miniprostoru (to snadno) a nésražit se přitom s druhými (to už je horší)? Není nic lepšího než vhodit dvacet navzájem dosud neznámých lidí do úzkého hrnce a drobet je promíchát. Nikdo si nemůže připadat sám a ochuzen, jak krásně se navazují partnerské vztahy — tak z očí do očí (cca 20 cm)!

Zůstanme ještě u kříd — tentokrát barevných. Každý má plochu balícího papíru, aby mohl vyjádřit svůj zážitek z poslechu hudby. Křídý krouží po papíru, podléhající sugestivnímu rytmu a melodii, dušička se otvírá... Když hudba skončí — otázka: co cítili ti druzí? Totéž co já? Proč ano? Proč ne?

MYŠLENKY, NA KTERÉ BY SE NEMĚLO ZAPOMENOUT

Drobtý z přednášky doc. Matějčka

- My jsme všichni víceméně laickými terapeuty všech dětí, jim jsme vstoupili do života.
- Měli bychom děti naučit odpočívát. Odpočinkem pro ně je hra na zdravém vzduchu, činnost, z níž mají radost.
- Dnes mají děti málo příležitostí ke spolupráci, při níž vzniká nějaké dílo.

- Přilíš se preferuje soutěživost. Člověk se musí naučit spolupracovat. Spolupráce je souhra. Souhra musí mít cíl a nejen jeho dosažení je radost. Máme radost především ze souhry, z níž vzniká dílo.
- Pomáhat dětem může něco, co je mimoškolní. Musí to být spojeno s aktivitou.
- Já jsem tehdy, když mám pro někoho nějaký význam. A to je především v rodině, nebo v divadle. Je-li dítě něčím (princeznou), je NĚČÍM. Je NĚCO. Má význam.
- V divadle by vedoucí měl být někdo jiný než učitel, nebo trenér. Spolu s děckem musí vytvářet nějaké DÍLO.
- Soužití a sdílení je člověku dáno.

ZÁKLADY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Letošní seminář „základů“ je určen studentům pedagogických fakult a učitelům středně pedagogických škol. Pro budoucí učitele a jsoucí učitele učitelé k bude pravděpodobně jedno z prvních, ne-li vůbec prvních setkání s obrem, který by se měl v blízké budoucnosti výrazněji podílet na výchově a vzdělávání.

Půjde tedy v pravém slova smyslu o uvedení do dramatické výchovy — o nahlédnutí, z něhož se budou vytvářet názory, postoje a vztahy. Základní formou práce v semináři bude proto praxe, praktické provádění cvičení a her. Umožňuje aktivitu a tvořivost při hledání a objevování různých možností. Zprostředkovává vlastní zážitek, tak důležitý pro utváření osobní zkušenosti. Toto praktické „osahání“ v nezbytně nutné míře, zpevněné základní orientací v teoretickém systému dramatické výchovy, by mělo přispět k ucelenějšímu obrazu o osobnostním a speciálním rozvoji dětí založeném na principech dramatické hry a improvizaci.

Dovolí-li to čas, nebude na škodu naznačit i některé možnosti pro využívání postupů dramatické výchovy při práci s literárními texty a při rozvíjení slovesného projevu.

LDO LŠU PÍSEK — LABYRINT SVĚTA A RAJ SRDCE

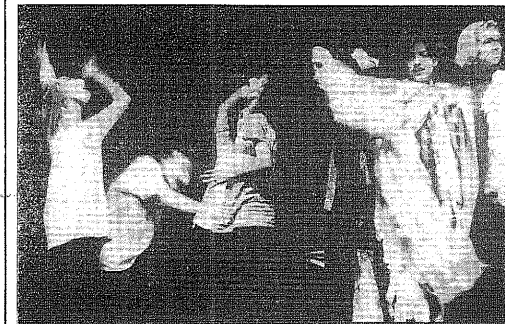
MINISTERSKÁ NÁVŠTĚVA V NORĚ

Po zhlédnutí slovenského představení sešel dolů, do podzemí divadla dr. Dupal, ředitel odboru ministerstva kultury, aby odpovídal na dotazy zvědavých redaktorů Zpravodaje.

Příznám se, že osobnost pana dr. Dupala mne poněkud překvapila. Po rozpačitém výkonu na jevišti předvedl u nás v „dítě“ zpočátku brilantní výkon ministerského pracovníka, a posléze se změnil v člověka. V člověka, který má své záliby, slně, ale i slabé stránky, v člověka, se kterým lze bezprostředně hovořit i o všech odtažitých.

Hovořili jsme dvě hodiny. O čem?

Na otázku, jak se v současné době dívá na dramatickou výchovu, dr. Dupal řekl asi toto: „Já jsem se na dramatickou výchovu díval vždy, nejen nyní. Jako student jsem sledoval Dismana a jeho snahy. Nedávno jsem na toto téma hovořil s panem Provazníkem. Vím, že současná tendence je vychovávat mladého člověka nejen k jinému, lepšímu vnímání, ale i k jinému, lepšímu vyjadřování. Dítě takto vybavené se v životě pohybuje jiným způsobem než ostatní. Uvedu příklad: Pirko

LDO LŠU PÍSEK — LABYRINT SVĚTA A RAJ SRDCE

z Brna. Chodila tam moje neteč. Na ní jsem přímo viděl, jak jí práce v tomto kolektivu po všech stránkách příznivě ovlivňuje.

SNY A DUŠE DĚTÍ

Zdál se mi nepřijemný sen. Skládala jsem zkušku z pedagogiky. Otázka první zněla: „Které znáte druhy umění?“ Odpověděla jsem: „Literaturu, hudbu, umění výtvarné, umění dramatické.“ Následoval další úkol: „Vymenujte druhy výchov, které z těchto umění vycházejí a kterými ve školách děti rozvíjíme!“ „Výchova literární, hudební, výtvarná...“ a konec. Dále jsem si nemohla vzpomenout. Examinátora tvář se ke mně s výsměšným výrazem hrozivě blížila. Probudila jsem se. Zvláštní. Proč zrovna já mám trpět paradoxem, že v době, kdy jsou lidé dramatickým uměním přímo zaplavováni, rovná se povědomí o existenci dramatické výchovy téměř nule? Proč zrovna já, když patřím k těm několika desítkám nadšenců, kteří ji prakticky „na kolena“ 25 let pěstují?

Tak už to asi chodí. Ale pro ty, kterým se určitě tento sen nezdá, ačkoliv by měl, ocituji alespoň jednu úvahu z pracovního setkání „dramatiků“ 9. února t. r. v Praze.

Nevím, jestli jsme si už stačili uvědomit, že teorie výchovy se po celých 40 let vyhýbala pojmu cit. Připouštěla pojem citění, ale vždy ve spojení s určitým „jaké“ — estetické, společenské, kolektivní atd. Ale cit jako takový, jako jedna z určujících složek lidského duchovna, byl prakticky zatajován. Každá učitelka základní nebo mateřské školy, každá zástoukna z jesií vymenuje složky osobnosti dítěte takto: rozumová, mravní nebo etická a tělesná. A složky výchovy (jaksi nepřilíš logicky navazující) — rozumová, mravní, pracovní, estetická a tělesná. Cítědomé obohacování a kultivování lidského citu, budování pinohodného citového života jedince se prostě nekonalo. Absurdním důkazem je i to, že ještě i v textu neslavného „Celo-sociálního programu estetického rozvoje“ z roku 1988, který má asi 70 stran, se slovo „citový“ vyskytuje jen jednou, a to tam, kde se připouští „citová vyprahlost“ mladých lidí.

V oblasti dramatické výchovy jsme si po celou dobu jejího pěstování dovolovali kultivaci citu stavět na přední místo (...)